

Latwefchu Amis.

54. gadagahjums.

Nr. 14.

Trefchdeenâ, 2. (14.) April.

1875.

Redakteera adrese: Pastor Sakranowicz, Luttringen pr. Frauenburg, Kurland. — Ekspedizija Westborn k. (Meyber) grabmatu bohde Jelgawâ.

Rahditajs: No eelchsemehm. No ahrsemehm. Wisfaunakahs finans. Par kurl-
mehmeem un par kurlmehnu ffohlofchanu. Jahseps. !Eweiks! augstu lai-
mi! zc. Utbildas. Sludinafchanas.

No eelchsemehm.

No **Aisputes** aprinka wakara puſes 18. Merz. Kalendere jau ſen rahdija pirmo pawafara deenu, ir zihruks jau dſeedaja; bet ſneegs wehl kriht, kâ kritiſ ſemê, puteni greeſchahs un turahs pee fala. Saimneeki, kaſ nebija rudenî deesgan ſawu lohpu pulzinu tâ pamaginajufchi ka lai, lohpu ehdama deht, truhkums ne-ufkluhp, teem jau ehdamajſ uf galu, tâ ka daſcham labam waijadſehs pee jumta ſalmeem raiditees; jo Leiſchôs ſalmi, kaſ jau lihds 3 rubuteem birkawa tirgû ſneedſa, ari jau iſpirkti; ſeens maſſajoht lihds 5 rubli birkawâ. Wezi ſaudis ſtahta, ka preeſch 53 gadeem ari tahdu ſtipru, ar ſneega kupenehm bagatu ſeemu redſejufchi, kahdu ſchogad peeredi, kur tâpat, kâ tagad, gatweſ un leiſas bijuſchahs tâ peedſihtas, ka tiko meeta galus wareja ſajehgt. Toreiſ ari ſeema wilkufees lihds Aprita mehneſcha widum; bet pehz kad ſneegs uf reiſ ar ſauli iſſchlihdis — bijuſi bogata wafara. Lai Deewſ ſchehligais ari ſchogad bogatu gadu mums wiſeem nowehl! Bet lihds daſch ſaimneekſ ſawus lohpinus uf zehrpu iſ-wills, wehl ſtipri peetikſ ko ruhpetees.

Diſch-Dahmes pagasta wezakajam preeſch nedelahm kahdahm no uhtrapeſ mahjâs brauzoht, ar diwi ziteem draugeem weenâs kamanâs ſafehdufcheem, no mehrena kalmâ braukdamem ſahjis ſirgs ſkreet, apgahſiſ kamanas pee ſtaba, kaſ kalmam leiſâ, un — rau! pagasta wezakajam kahjâs leelſ puſchu; tee diwi paleel weſeli. Nelaimigais gan tika no daktera k. labi aplohpts, kahja noſeeta, lai waretu dſiht; bet par nelaimi peemetahs — wehl karſonſ winam klaht un — diwu nedelu ſtarpâ pabeidſa nelaimigais ſawas muhſchu deenas, paſchâ dſihwibas puſmuhſchâ, ſeewu un behrnus atſtahdamſ. Kê, zil waijadſiga leeta, no ſtahweem kalneem, kur bailiga brauſchana rahmi un prahtigi braukt, lai nelaimenoteel!

Bee **Leepajas** juhrmahs atrada nefen zukura maiſes zepeju, ahrſemneeku, noſlihkufchu, kam pahbaru grabmatina wehl kabatâ atradufees. Eſoht atſtahjis dauds naudas un til weenu weenigu meitiau, kaſ wiſas bagatibas mantineeze.

Leepajas ohſtâ ir jau ſhini 1875. gadâ pee wiſa leela ſaltuma un ſtipras ſeemas (jo Leepajas ohſtê ne-efoht wehl ſcho ſeem bijis aiſſaliſ) eenahluſchi lihds 13. Merz — 40 preeſchu kugi un — iſbrauſufchi — 23 kugi.

Uf **Leepajas** dſelſzetu, lihds ar Kalkuhnes ſpahrnû, pehrna gada **Janwar** mehneſi par prezehm un brauzejeem ir 10,278

rubli wairak eenemti nekâ ſchogad', un ta ir gan nepatihkama leeta dſelſzetu taiſtajeem, ka eenahluſchanaſ ſahſs maſumâ eet.

Leepajâ tapa 6. Merz dubulti gawileſchanaſ ſwehtki noſwineti. Pirmee tadeht, ka nule 250 gadi aiſtezejuſchi, kamehr Leepajas pilſehts ſawas pilſehta rektes dabujis, un ohtri ſwehtki tadeht, ka Leepajas krahſchanaſ lahdei jau 50 gadi aiſtezejuſchi, kamehr zelta. Ubi ſwehtki ſakrita weenâ deenâ. Leepaja jeb „leepu pilſehts“ ir gan jau labi wezs pilſehts 13. gada ſimteni zeltis. Leepaja tadeht par „leepu pilſehtu“ ſauzama, ka tani wezde laikôs eelas ar Leepahm bijuſchahs apſtahditas. Wehl ſcho baltu deenu atrohn ſchur un tur eelâs daſchu it jauku leepu augam. „Leepajas pilſehta wappen“ ir uſbildeta leela lauwa uf pakataſ kahjahm ſtahwedama pee kuplaſ leepas atſleenufees. Leepaja tad nu jau gan kahdus 600 gadus paſtahw, bet ſawas pilſehta rektes ta titai 1625. gadâ no ta laika Kurſemes herzoga (leeklunga) **Friedrika** eedabuja. Saprohtamſ, ka preeſch 250 gadeem Leepaja nebijas pilſehts, kaſ nule tas ir, ar teem ſtalteem nameem un tahm daudſkahrtigahm eeriktehm un labdarifchanaſ eetaiſſchannahm. Leepaja ir bagata ar dauds labdarigahm apgahdaſchannahm, kâ: nabagu un ſehrdeeniſchu nameem un ſkohlahm, kâ reti kahdâ leelâ pilſehta til dauds atradihs. Starp tahm dauds un daſchahm labahm eeriktehm mineſchu ari to krahſchanaſ lahdi (ſpahrlaſi) kaſ weena no tahm wezakahm eetaiſſchannahm, un uf tahdu wiſi ta **pirma** **Kreewuſemê**, ka tani iſklatris, ir pat nabadſiſch, war ſawu pahraku naudu drohſchi doht uſglabaht un tam ta wehl augtuſ neſs. Nabaga lauzineeku ſehrdeeniſcheem un babrineem ta ſpahrlaſe leelu labumu atneſs un wehl atneſihs. Tur war to, ja wairak nau, ir 5 rubli uf augteem nolikt — un lihds behrnſ uſaug, war tas 15 jeb 20 gadeem ſawu naudu drohſchi glabatu atkal atdabuht, bet ne wiſ ween tohs 5 rubli ween, ne — taiſ gadôs ta nauda uf augtuſ augteem likta ir, waj nu ohtru til jeb wairak pehz ta ilguma rekſinahts pee-auguſi. Scho labu eerikti, to ſpahrlaſi, ir trihs Leepajas kungi tai gadâ 1825 eetaiſſiufchi. Tohs ſauz: **Hagedorn**, **Schmahl** un **Laurenz-Meſter**. Zehleji jau ſen ſnaufch ſmilſchu kalmâ; bet winu gohda darbs — tur wehl ſako — un iſpleſchahs kâ kupliſ kohks. Tagad to krahſchanaſ lahdi ari walda trihs gudri Leepajas kungi: **Tode**, **Rosenfranz** un **Gorklo**, ar uſmanibu, uſtizibu — ne-apnikufchi lauzineekeem, pilſehtneekeem par labu.

Tais 50 gadôs, kamehr ſpahrlaſe Leepajâ paſtahw, eſoht 1 milj. 150 tuhſtoſch rubli intrefes ween ſpahrlaſe iſmaſajuſi teem, kaſ naudu tur noguldijufchi. Spahrlaſei eſoht

50 tuhft. rubli pafchai tahs grunts naudas eekrahts. Tais 50 gadd's krahschanas lahde efoht preeksch daschadahm derigahm waijadfibahm fchliakojuſi 147 tuhft. rublus. Schai fwehtku deenai par peeminu ir fpahrkaje atwehlejuſi 5000 rublus preeksch kahda labdariga darba isdarifchanas. To leelu labumu un fwehtibu eewehrodams, fo fchi Leep. fpahrkaje ari araju lautineem, ihpaſchi bahrineefcheem ap Leepajas apgabalu, nefuſi, Gramsdas firſpehles ſkohlotaſs G. F. Schönberrigis diwi dſeesmas preeksch ſcheem fwehtkeem (weenu Bahzu, ohtru Latweefchu walodâ) ſazerejis un uf fwehtkeem aiſfuhtija. To latwiſku rihmi ari peeleeſu klah, lai to zeen. redaktora k. muhfu awiſes eeleeſ.

Bahr fwehtkeem paſcheem runajoht, waru tik to teikt, ka tai fwehtku deenâ preeksch puſdeenas wiſa pilſehta augſti un ſemi birgeri ar ſaweem karogeem un gohda mundeereem wahzu deewanamâ dewuſchees Deewam par to leelu ſchehlaſtibu, fo tas pilſehtam lihds ſcho baltu deenu parahdijis, pateiltees. Dſeedajuſchi ar waren ſpehzigu ehrgeſu ſkanu un baſunehm lihds ſpehletu: „Deews Kungs mehs ſlawejam!“ — Tad zeen. Aienig mahzitaja k. un gimnaſijas ſkohlâs kungs Feldt — turrejuſchi garakas runas. Behz Deewa kalpoſchanas tapis ſpehlehts pawiljonê muſikis par welti pilſehtneekem un pulkſten 5. bijuſi raktuſi gohda maltite; wakarâ bijis pilſehts apgaimohts ar ſwezehm pee lohgeem. Lauſchu bari wiſnojuſchi par eelahm lihds puſnakti. — Swehtki kohſchi noſwineti.

Blauſti, ſeedi kupli mihta Leepaja
Glihâ waigâ tâ kâ bruhde gresnumâ,
Labu daridama arajeem, pat andelê
Swehtita no mihta Deewa — Wina paſpahrnê.

E. F. S.

Ari muhfu puſê ſagti nenostahjâhs ſawus nedarbus dſiht. Nakti uf 16. Merz f. g. bij ſagti eelaufuſchees Randawas meſchakunga ſtalli un iſnehmufchi diwi ſirgus, kamanas un wehl dauds zitas brauzamas leetas, pawifam 287 rub. wehrtibâ. Lai gan teefas tuhliſt nekawedamees pakat melleja un klaufſchinaja, tomehr lihds ſchim wehl nau iſdeweess blehſchus rohka dabuht.

J. W.

Uf Moſcheikas-Zelgawas dſelſzeka ſneega puteni 13. Merza nakti atkal zetu bij ſtipri peedſinuſchi, tâ ka reiſneeku rati 8 ſtundas wehlaſ lihds Zelgawai notika. Tais pahrbrauzamâs weetas ir tik dauds ſneega ſameſts, ka ſtahw ſneega ſtirpas no 10 pehdu augſtuma. Kâ redſams, tad teem laukeem, zaur kureem dſelſzeksch zauri ſteepjâhs, tiks leela ſlahde darita no ta uhdens, kas no ſameſta ſneega radifees.

D. K.

Ir atwehlehts, diwi jaunus Latweefchu laikarakſtus, nedelas lapas, iſdoht. Weens griboht iſnahkt Rihgâ, to ſauks „Baſaule un daba“ un tiks iſdohts no ſkohlotaſa K. Beesbarſcha k., maſfahs 2 rubl. par gadu. Ohtrs iſnahkſchoht Zelgawâ, to ſauks „Baltijas ſemkohpis.“ Par redakteeru tam buhſchoht G. Mather k., maſfahs 2½ rubl. par gadu.

Zaur Leepaju nahkoſchâ laikâ buhſchoht kahdi 500 ſirgi eet ar kugi prohjam uf Dahnu ſemi. Frantschu ſeme newaredama iſ Bahzemes ſirgus dabuht, ir raudſijufi Kreewu ſeme ſirgus uſpirkt, kas zaur Dahnu ſemi ees tahtak uf Franziju.

Preeksch Bez-Beebalgas ſkohlâs Kronwalda k. weeta ir par ſkohlotaſa uſaizinahts K. Müller k.

No Bolderajas rakſta, ka ſtiprâ deenwidus wehſſch tai nakti uf 16. Merz wiſu ledu aiſdſinis prohjam, tâ ka nei ar

fihkereem no waktſtohrna wairâ ne-efoht redſams un wiſi uhdeni wakâ.

Bee Augſch-Daugawas kraſteem efoht lohti lees pulks buhwokhu ſaweſts, kas tik gaida, lai uhdens zeti atwerahs, ka war nahkt uf leiſu, uf Rihgu. Wezakee laudis ne-atminoteles tik dauds kohku tur gar kraſtmalehm redſejuſchi. Wa to puſi efoht iſdaudſinahts, ka uf preekschu waldifchana ſahls zitadi uf to raudſitees, lai meſchi netohp iſſkluſti; tapehz tad laudis wehl ſcho ſeem paſteigufchees ſawu peknu iſdſiht.

Rihgas pilſehta (pehz ſchihdu ſklaitifchanas 9. Dezember 1874. g.) dſihwo 5379 wihrifch. ſchihdi, kad nu rehkina zaur zaurim tikpat dauds ſchihdu ſeewiſſchu, tas tad iſtaifitu kohpâ wairak kâ 10 tuhſtoſchu. Septimus gadus atpakat Rihgâ bij pawifam tik 5254 ſchihdi, tâ tad ſchihdu ſklaitis ſchinis 7 gadd's ir dubult pawairojees.

Rihgas juhraſ lihzi Kolkuraga galâ tiks uf weenas ſkunſtigi uſtaifitas ſalinas pagaidu bahka uſzelta. Uguns tohrnis buhs no kohka un uguns ſpohſchums (baltâ uguns) nahks no 16 lampahm un ſtahwehs 57 pehdas augſti pahri par juhraſ ſpeegeli. Pee uguns tohrna buhs ari pulkſtens, ar fo miglas laikâ dohs ſihmi kugineekem. Tillihds ſchis pagaidu tohrnis buhs gataws, tad tee abi uguns tohrni Domesnesas kraſtmalê wairâ nekaloſhs, ari tas uguns kugis tiks atzeltâ prohjam.

Behterburgâ 10. Merz wezais jahjeju generalis Baguwut's ſwineja ſawus 50 gadu deeneſta fwehtkus. Sawu pirmo deeneſta laiku wiſſch pawadija Kaukaſija. 1831. gadâ, pee Grochowas wiſſch tika ſtipri eewainohts: weena lohde trahpija galwâ wirs denineem, ohtra dragaja plezu, weena bumba ſadauſija kreifahs kahjâs kaulu un leela gabala lohde ſaſpehra ſahnus, bet wiſu to wiſſch iſzeeta un iſwefelohjâhs, tâ ka deeneja uf preekschu un kahya no weenas gohda kahpenes uf ohtru, kamehr pilna generaka gohdâ tika.

— Behterburgas bagatais kaufmanis Dwiſſjanikows ir ſanemt's zeeti un ſehſch zeetumâ. Wiſſch predahwaja teefai 3 milioni rubli, lai tohs nem par drohſchibu, ka wiſſch nebehgs un lai par iſmekleſchanas laiku wiſu pamet ſwabadibâ, bet teefa nau wiſ to peenehmufi.

Gelſinſorâ 23. Merz ir weens breeſmu darbs notizis. Kahds prahtâ ſajuzis jaunelis ſawâ ahprahtibâ 2 no ſawahm jaunalahm mahjahm, maſeem behrneem, galwas nogreeſis, tad ar rewolweri noſchahwis ſawu wezako mahfu, 2 brahlenus ſadurſtijis ſahnos ar naſi un beidsiht pat's ſew eefchahwis lohdi galwâ. Tik weens brahliſ atlizis, kam wiſas ſchih's breeſmas un behdas Jareds un jazeefch.

No Rihwas. Kreewu palkawneeks Zwanows bij atkal par Amu-Darjas upi pahrgahjis, lai waretu nemeerigohs Zomudus peebrihdeht. Wiſſch nehmahs wiſpirms weenu no tahm ziltihm; to wiſſtuhrgalwigo ſtipri pahrmahzih, lai ziti ſinatu bailes tureht; wiſſch uſdewa 150 kaſakeem, lai wiſâ tai ſuhri uf 5 werſti tohs warmaku zeemus nodedſina; zilwekus paſchus lika taupiht un wiſu lohpus iſdſiht ahra. To iſdſirduſchi tee ziti Turkmeni nahza luhgtees, apſohlijahs klauſiht un weda klah, wiſu fo waijadſeja. Kreewi to panahkuſchi gahja par upi atpakat uf mahjahm. Schis palkawneeks Zwanows, kura wahrds Rihwas puſê tohp dauds minehts, ir wehl jaunus gadd's, ſlaiks no auguma, ar gaiſchi dſelteneem mateem un leelu bahrdi; wiſſch jau 12 gadus tur Afijas puſes deen un pahrfihſt uf to ſmalaklo wiſu turenês dſihwi. Wina leela ſirds drohſchiba turenês laudihm ir wiſeem paſih-

stama, ta ka wina wahrdu dširdoht laudis jau bihstahs. Bet dsamaja leela karoschanā ar Rihweescheem winsch reis bij apstahs no pahri simts Turkmeneem; kreemu bij til 5; Iwanows ar sawu rewolweri sinaja atgainatees, famehr palihgi peegahja; zihnotees winsch no sawas pullstohbrenes bij 5 schahweenus isschahwis, bet festo patureja lahdetu. Kad winu prafija, kam to taupijis, tad winsch atbildeja: „Preeksch sewis pascha, jo dšihws nebuhtu Turkmenu rohkās dewees.“

Par **Bernas** gubernu preeksch 2 gadi laudis sahla apnemtees no brandwihna dšerschanas nostah, weens nowads pehz ohtra flehdja sawus schenkus zeeti jeb strahpeja ar bahrgahm strahpehm, kur lahdu peedsehruschu pagasta lohzeelli atrada. Netruhka ari tahdu, kas gaušibas mihtotajus ussobvoja un netizeja, ka ilgi ta eeschoht, bet tagad jau 2 gadi ir aistezejuschu un leels pulks pee sachtibas un gaušibas eeraduschu jo masak grib atpakal křist dšehraju dšihwes dublōs. Pa Bernas gubernu, kur dšihwo 1¹/₄ milions zilweku, wareja agralōs gaddōs rehkinah brandwihna patehreschanu pa 1 wedru is us dwehseles, tas buhtu naudas wehrtibā wižumas 5 milioni r. Tagad ne-apbruhkejoht ne par 1 milieau brandwihna; tā tad 4 milioni lauschu kulēs atleekahs, tas ir 2 reis til dauds ka wišas trohna nodohšchanas. Un kad wehl rehkina, zil weselibas zaur to paleel ne-apehsts un zil dšihwes jautumu par scheem 4 aistaupiteem milioneem spehj eegahdatees, tad ir gan japreezajahs un jawehlahs, lai laudis wisur tahdā gaušigā prahā pee-augtu.

Pohlu semē grib katra gubernā zelt pa semkohpibas skohlai, bes tam wehl pahri par wisahm weenu augsto skohlu preeksch semkohpibas mahzibahm.

No ahrsemehm.

Rihneeschi jau no feneem laikeem ir leeli dahrsu skunstneeki, ihpashchi to wini proht, kohzinus til masinus audseht, ka ir ko pabrihnitees. Tagad weens tahds kohks, prohteet ohsols no lahdi simts gadu wezuma ir us Bariš atsuhtihis; wiš ohsols nau augstahs kā 1¹/₂ pehdas, zelmš ir pirksa rešnumā, un wišas faknes war eelikt rohkās saujā.

No **Rihnas** semes nahl tahs sinas, ka tas jaunais 4 gadus wezais keisars nu ir sawu waldischanu pilnam usnehmis; sinamš ziti warenee ar wina wahrdu isdarohsees, kā pascheem tiks. Tahs pirmahs manifestes bij schahdas: Wisai walstei tika pasludinahts, ka nelaika keisars ar puhki ir usbrauzis debests un paliks tur zeemā; ohtrs raksts atnehma wišas gohda sihmes abeem nelaika keisara daktereem par to, ka nebij winu no nahwes isglahbuschi; treschais raksts atwehleja wiseem gubernatoreem, ka teem nu nebuhs wairs rahpoht gar nelaika keisara kapu, bet war eet katriš pee sawa darba.

Sauns labibas eenaidneeks. Woroneschas gubernā ir weens tahrs eeradees, kas semkohpejem leelas behdas dara. Ir weens sahles salsch, mas tahrpinsch, kas lohti lehni us preekschu rahpo, bet turpretim ir til ehdeligs, ka skaidri bales metabš. Woroneschas gubernā us lahdbahm 900 desetinahm esohht wisa seemas sehja zaur scheem tahrpeem ismaitata; wini no-ehdoht tiklab rudsu- kā kweeschu sehju, teem nepeeteeloht ween ar teem no semes isschautteem afnineem, bet tee leenoht ari apalsch semes un nokremtoht wišas faknites; tā ka wisa sehja aiseet pohstā. Ari fals ne-esohht tahrxpinus it nezil apmaitajis.

Alminu stiklis. No Rohmas keisara Liberija laikeem (winsch dšihwoja ap muhsu Kunga un Pestitaja laiku) nostah-

sta, ka weens wihs bijis isgudrojis leezamu un dausamu stiklu. Winsch no schahda stikla pataisijis blohdu un nesis to keisaram rahdiht, zeredams, ka leelu aplohneschanu dabuhs. Bet keisars bihdamees, ka jaunais stikla afmins nepanem wisu wehrtibu seltam un sudrabam, dujmās sweedis blohdu pee semes, bet blohda nau wis saluhsust, tikai malas drufzin eelohzijušchahs, ta ka meisters ar ahmaru tahs atkal iskalis libdsenas; bet keisars gribedams scho jaunu skunsti isdeldeht, lizis meisteram galwu nozirst, lai neweenam newar sawu gudribu isteikt. No ta laika nu ir dauds gudrohts, kas tas par stiklu bijis un kā tas gan buhtu taisams. Tagad nu dšird, ka weenam gudrotajam Burg pilsehtā Franzijā ir isdewees istaisht tahdu stiklu, kas neluht, bet ir lohams un panesš stiprus sikeenus. Pastarpam nu ari Wahzu stiklameisteri esohht to skunsti isdabujuschu. Stikls tophoht til tablu sašildihts, ka gandrihs jau sahl kust un tad ihpashchi noslehgtōs tranlōs to mehrzejoht ekkā jeb taulōs un zaur to panahloht sawadu lunkanumu. Klitschdorfas stikla fabriki schinis deenas ir dabujuschu gatawu to tā nosauktu alminu stiklu (Metallglas) un wisadi isprohwejuschi wina derigumu. Winsch esohht til zeets, ka no greeštu augstuma likuschu křist wirsū swina lohdei, bet ruhte palikū wewela; ari laiduschu uguni klahht, bet ari tas nau stiklam neko padarijis. Ja schis jaunais stikls nenahks lohti dahrgs, tad sinamš no ta labprahht wiš taišis lohgu ruhtes, lampu zilinderus un wisadus glahschu traukus. Peegudro arween ko no jauna. Un tā tam ari buhs buht, jo Deews pee pasfaules radischanas tam zilwekam ir usdewis, wisu semi ar wiseem winas spehkeem sawā pahrwaldibā un kohpschanā wemt.

K. Z.

Wisjaunakahs sinas.

Behterburga. 25. Merz, 4. pehz pusdeenas, Winas keisariklas Augstibai, leelstenei trohnamantineezei peedšima meitina, kas to wahrdu dabuja Ksenija. Augsta mahte un behrinisch paldeeds Deewam labā weselibā.

Berline. Keisara Wilhelma wahjas weselibas deht, Wahzijas trohna mantineeks tehwa weeta 31. Merz reisohs us Florenzi, Italijas tehniku apzeemoht.

Zelgawa, 31. Merz. No wafarejas deenas mums Zelgawneekem tahdi leeli plahdi, ka ilgōs laikōs tē tahdus wairs neefam peedšihwojuschi; zil tablu til azis sneeds, juhdenš ween redsams. Wis tas gabals ais esera wahrteem, abi pilsdahrš, wisa upes eela, swju turgus, tas plazis ais Anas wahrteem un pee bahnuscha, pa leelai dalai ari tahs schkehrseelas no upes us esera- un paleijas eelahm stahw apalsch uhdena. Pilsehtam apfahrtjeōs namōs un muischelēs uhdenš (zitahm ehfahm sneeds gandrihs libds pat jumtam), jau istabās nahl tā kā eedšihwneeki jau walar ar laiwahim bij jaglahh ahra. Schodeen, pusdeenas laika, ledus til aplam beesi gan wairs ne-eet, bet lai Drifkes leelu tiltu isglahbtu, sapeeru-saldati jau no walar riht, ari wisu zauru nakti, pee Drifkas tilla strahda, ledu, kur sahl sabahstees un nodambetees, ar pulweri sprehgadami. Tibri bailigi skatitees, kā saldati, pee strika peeseeti, no tilla nolaischahs us ledus gabaleem, lai tanis ar wedgahm zaurumus isjirstu, kurōs tad aispiketōs pohdōs eelaisch pulwera lahdejumus, kas, zaur galwanislahm baterijahm aisdedsinati, ir tohs leelalus gabalus fahprehga lupatu lupatās. Apalsch Drifkes tilla jau ziti piplari no ledus nolaušiti uu schorihht pahr tiltu eet waj braukt pawisam bij aisteegts. Plahdi wehl zelahs.

R. S—z.

Par kurlmeheem un par kurlmehmu ffohlo- fchanu.

(Beigums.)

2) Kapeh; kristigai draudsei par kurlmeheem jagahda, to jau eefahkumâ deefgan flaidri peerahdiju. Schis e e f f h i g s mifiones darbs pee nelaimigeem kurlmeheem ir wehl fwarigaks nekâ ahri gas mifiones darbs pee paganeem un schihdeem. Kurlmeheem ir gan zaur kristibu usnemti kristigâ draudis, bet bes ffohlos wini paleek tabdi paschi kâ pagani, no Deewa un no tijibas leetahm nekâ nesinadami. Ja! wini ir wehl daudi nelaimigaki nekâ pagani; jo paganeem taf ir dsirdefchana un waloda, kas kurlmeheem truhkst. Tapeh; tabda draudse, kas preeksch zitahm mifioneem dahwanas dohd un preeksch kurlmeheem nekâ nedara, ir falihdsinajama ar tehwu, kas ziteem behrneem maifi dohd un saweem behrneem leek badâ mirt. Tâ kâ tahds tehws sawu tehwa wahrdu paspehlejis, tâ tahda draudse sawu kristigas draudses wahrdu paspehle. Tahda labdarifchana noteek no Deewa par taifnibu peerehkinata. Tadeht gabdajeet par paganeem, gabdajeet par schihdeem, bet gabdajeet wisupapreeksch par paganeem paschas kristigas draudses widu; (Galat. 6, 10.) tee jums tee tuwafee, un Deews grib, ka tuwafeeem papreeksch teek palihdschts. Tadeht ne-eita kurlmeheem garam, kâ tas preesteris un Lewis ewangeliumâ. Deewa wahrdi saka: „Kas par sawejeem negahda, tas ir fliftaks nekâ pagans.“ (1. Timot. 5, 8.)

3) Laizigahm waldischanahm tapeh; jagahda par kurlmehmu ffohlofchanu, ka zaur katra zilweka, — tadeht ari zaur kurlmehma meefigu un garigu weseleebu un pilnigaki palikfchanu walsts labklahfchana teek wairota. Apfkatifim to tuwak: Kad fainneekam weens no wina strahdneekem jeb peederigeem paleek flims, tad zeefch neween tas flimais, — kom sinams tahs leelafahs sahpes, — bet ari wisa mahja: Slimais ir jakohpi, jawakte, ir ja-eet peh; daktera, ja-eet peh; sahlehm u. t. pr. Zaur to weseleem lihds jawahrgst, lihds jazeefch. Slimais pawifam truhkst pee darba, weselee teek lihds kaweti. Darbs ne-eet ul preekschu. Zaur to petna masaka, eenahfchana masakas, bet isdohfchana leelakas, prohsti: par dakteri, par sahlehm, par flimneeka kohpeju u. t. pr. Tâ zaur weena mahjibu wifem mahjas eedfihwotajeem, wifai mahjas labklahfchanai jazeefch. Bet mahja ir weena dala no pagasta, jo pagasts fastahw no wairak mahjahm; tapeh; ari pagastam zaur to jazeefch. Pagasts atkal ir weena dala no draudses, tapeh; ari draudsei lihds jazeefch u. t. pr. Daschs warbuht fozijhs: „Tas jau nekâ neslahde pagastam. — pagasts to nemas nemana, ka weens zilweks flims un newar strahdaht.“ Tâ gan rahdahs; bet fakat, kad no rubula, kas kapeiku gabalôs, weeau kapeiku nonem, waj to ari tuhlin mana? Nemas! tif wifu pahrsfaktijis, atradihs, ka 99 kapeikas ween wairs ir. Un kad ari weens patš grafis truhktu, tad tomehr nau un nau wairs pilna rubla, lai gan tahs sifkas naudas wairuma deht truhkuma nemana. Ja nu kahds par scho masu truhkumu nekâ nerehkinatu, thd tahdam atgahdinajams tas fakams wahrds: „Kas grafcha netaupa, pee rubla netifs.“ — Us mata tâpat tas ir ar mahjas, pagastu, draudschu un ar wifas walstibas labklahfchanu: Kad weenam eet flikti — waj tas nu buhtu meefas wahjiba, waj zita kahda waina — tad tas wifem par fliktumu. Tâ ari neklohchts kurlmehmais walstij par nastu un grubtummu. Ir aprehkinahts, ka kurlmehma ffohlofchana walstij daudi masak malka, nekâ neklohlotâ

kurlmehma ufturefchana. Tapeh; Dahnijâ, Sakschu semê un ne-ilgi ari Seemet-Amerikâ walsts lohzeekem zaur likumu uslittas nodohfchanas preeksch kurlmehmu ffohlofchanas.

Behdigi wehl runasim par to, kahdâ wihse waretu palihdscht, jeb kahdâ wihse waretu wifus 500 kurlmehmus isflohloht.

Widsemê un Kursemê ir kohpâ kahds milions Latweefchu. Kad zaur zaurim no katra Latweefcha 7½ kapeikas par gadu preeksch kurlmeheem tiktu dohtas, tad wifus kurlmehmus par scho naudu waretu isflohloht. Waj ta nau spehles leeta, kad to grib un waj nau kauna leeta, ka tâ nedara?

1) Kad katre no tahs naudas, ko par alu un ziteem dschreeneem, par zigareem, par islustefchanahm, par schtalti un par wifadeem neekem isdohd, — katra gadâ, ja ne wairak, tad weenu paschu pimberi preeksch kurlmeheem dohtu, tad wehl deefgan naudas preeksch tahm peeminetahm leetahm atliktu un — wifus kurlmehmus waretu ffohloht.

2) Kad mahzitaji par kurlmehmu buhshanu un ffohlofchanu wairak draudsei sinamu daritu, stahstite un to pamudinatu, preeksch kurlmeheem sawu grafiti neschloht, — un kad klauftitaji schohs mahzitaja wahrds nelaitu pa ohtru aufi ahra. It ihpaschi 12. fwehdeena peh; wafaras fwehtku atfwehtes, kur ewangeliums par kurlmehma dseedinashanu, ir ta labaka, draudsei sawus kurlmehmus pee firds likt un bafnijâ dahwanas preeksch wineem lafht.

Kad wezaki sawus frustijamohs behrus un kuhmas peerakftidami, kad Deewgalneeki u. t. pr. mahzitajam kahdas kapeikas dohtu ari preeksch kurlmeheem.

3) Kad pagasta waldischana no daschahm eenemfchanahm, kâ no pases naudas, no strahpes naudas u. t. pr. kahdu daku preeksch sawu kurlmehmu ffohlofchana dohtu; jeb kad uf galwas naudas malkatajeem usliktu kahdas kapeikas preeksch kurlmehmu ffohlofchana, jo kad preeksch dsirdofchu ffohlofchana pagasteem ihpaschas nodohfchana, tad ar kahdu patfchu teefibu ari preeksch kurlmehmu ffohlofchana war uslik, nodohfchana, un jo wairak, kad kurlmehmu behru wezakeemtâpat kâ ziteem, nodohfchana preeksch dsirdofchu ffohlofchana jamalka. Widsemê preeksch kahdeem pahri gadeem Jaun-Bebra muifchas pagasta wezakais uslika ar weetneeku pulka nospreedumu uf katra galwas naudas malkataja 10 kap., — un tâ no scha masa pagasta muifhu ffohlai eenahza 30 rub. 20 k. Waj tas nau teizam darbs no scha pagasta wezaka? Waj tâ newaretu ari wifî ziti pagasta wezaki dariht?

4) Katrai labdarifchana beedribai peenahktohs ari preeksch kurlmeheem gabdaht. Mihgas Latweefchu labdarifchana beedriba kattu gadu dohd 75 rubl. fudr. preeksch weena nabaga kurlmehma ffohlofchana.

5) Tagad daudi dseedataju beedribas ir zeltas; daudi reis teek dseedafchana fwehtki tureti. daudreis teek konzertes dohtas. Schê dsirdofcheem jauku musiku dsirdohd, waijadsetu aminetees sawu kurlmehmu brahtu un mahfu, kas muifchigâ klufumâ dsihwo un nekad nedabu scho labumu un jaukumu baudiht. Daschas dseedafchana beedribas gan jau ir muifhu ffohlu apdahwinajushas, kâ Kursemes dseedafchana beedribas Dohbelê — 275 rub., Triates dseedafchana beedriba — 50 rub., — un nu pat scho wafar Mihgas Latw. dseedataju kohri — 100 rub., par ko jau amifes bij rakfhts.

6) Ari zaur teateri, ko — kâ dsird — tagad beefchi ween spehle, waretu Latweefchi sawai kurlmehmu ffohlai kahdu drufku palihdscht, un warbuht wehl zitadi.

Nuween kurlmehmo nelaimi, bet ari to fnoht, ka winus no fchahs nelaimes war glahbt un ka tas neween eespehjamš, bet glufchi neeka leeta buhtu, wifus fawus kurlmehmus iffloh-loht, Latweefcheem wa jag fahkt fawadi par kurlmehmeem gabdaht. To mums pawehl zilweziga un kiftiga mihlestiba, to mums pawehl walstš labumi.

It ihpafchi juhs Latweefchu walstš un draudfchu wadoni, dohmajeet, ka no ta, kam daudš dohtš, ari daudš tikš praftš.

„Kad katriš gabdahš fawu teef,
Tad wifceem itin labi ees.“

G. Linde,
kurlmehmu ftohlmefterš Zelgawā.

Zahseps.

Daschus gadus atpakal B. nowadā kahdš puisens pafau-deja zaur nahwi fawus wezakus. Kā fehrdeeniti to kahdš fainneekš usnehma un audfinaja. Kad winfch jau zil nezil bij pa-audsees, tad fainneekš tam lika lohpus ganiht, bet fkhōlā to neraidija. Tā winfch usauga bes wifas mahzibas, bet sehna prahtš tomehr nefahš us mahzifchanohš. Winfch daudreis nopuhtahš, kad redseja, ka ziti behrni tapa fkhōlā raiditi: „Al kaut jese es ari waretu jumš lihds eet! Zil lai-migi juhs efat, ka juhs ko warat eemahzitees!“ Winfch nerima, lihds few bij ahbezi eegahdajees. Kad nu to bij panahziš, tad winfch ganōš eedams luhdſa zitūs behrnus, lai tam tohs bohftabus eerahdoht. Labi usmanidams winfch drihš wifus pafina, winu drihš ari eemahzija bohftabus fa-lift, tā ka pehz ne-ilga laika winfch ganōš eedams ari jau la-fihf eemahzijaš. Pehz winam laimejahš Jaunu deribu rohkā dabuht, to winfch nu nehma lihdsi ganōš un lafija tanī ne-apnizis, un tā eepafinahš ar kiftigas tizibas gruntš mahzi-bahm. Wehlat kad jau bij leelakš pa-audfš, tam laimejahš pee freetna fainneeka falibgt. Schim bija labakš nodohmš ar winu nekā tam pirmam fainneekam, pee kura ograk tapa au-dfinahš. Winfch preezajahš par to jautru sehnu, kas tif kahrigs bij, ko laba eemahzitees, palihdseja tam pee bihbeles tift, atweh'eja tam beefchi Deewanamā no-eet un wifadi, kur ween waredams tam palihdseja, lai tif jo stipraki pee Deewa atfihfchanas nahktu. Zahseps newis ween ar leelu ufizibu mahzijaš, bet Deewa wahrda gaisma arween jo wairak ari wifā wina dſihwofchanā parahdijahš. Winfch Deewu firfnigi luhdſa, lai Tas winam palihdſetu zaur fawu fwehtu Garu, Wina fwehtus wahredus pareifi fapraft, un tas ari wina garu fiprinaja un puſchkoja ar daudš jaukeem tikumeem, kā to turp-mak if wina dſihwes gabjuma redieſim. Pehz kahdeem gadeem reiſ gadijahš, ka winfch bes weetas palifa; winfch ſtaigaja aplahrt weetu mekledams un nonahza pee kahda gohdiga fain-neeka un waizaja: „Waj jumš newajjaga kalpa?“ „Tagad gan ne,“ atbildeja fchis. „Kas tu tahdš eſi? un no kureneš tu nahz?“ — Tā eefahlahš waloda. Zahseps ar ihfeem wahrdeem iſtahiſtija fawu dſihwes gabjumu; fainneekam winfch it labi patifa un taš to labpraht ari gribeja peenemt. „Waj tu fini ko?“ winfch fajija, „man gannewajjag kalpa; bet pa-leez tagad pee manim. Man ir weenš kalpš, kurfch man it labi nepatihf, un tu waretu it labi wina weetā eefahtees.“ — „Kad taš tā ir,“ Zahseps atbildeja, „tad lai Deewš mani no tam pafarga; maniš dehl nebuhs ne weenam no weetas tift iſraidit-am. Manš Deewš, kuras es ufizohš, jau gan par mani gab-

dahš.“ — Winfch aifgohja. Saimneekš gan tam pakaf fau-za: „Klaufees jese!“ „Ne, ne!“ Zahseps atbildeja, „lai Deewš pafarga!“ un gahja fawu jeku. Ne zil tahlu no fchihš weetas winam laimejahš pee zita fainneeka it labu weetu dabuht.

Pehz kahda laika fainneekš ar fkhōlotaju fatizees, ſtahiſtija fchim to notikumumu ar to puiſi. „Tas ir teefa,“ fkhōlotajš fajija, „ta ir leela Deewabijaſchana un ihſta pafauſchanahš us Winu.“ — „Bet waj taš nau druſku par daudš?“ fain-neekš waizaja. — „Ne,“ fkhōlotajš atbildeja, tā taš jau ſtahn ſkaidri Deewa bauſchōš: Tew nebuhs eefahroht fawa tuwaka feewu, kalpu, kalponi, lohpu, nedš wifū, kaš tam peeder.“ — „Ja, ja! nebuhs eefahroht,“ fainneekš fajija, „ta ir pawifam zita leeta. Winfch jau negribeja, ka lai es weenu no faweem kalpeem no deenesta atlaiſchu wina deht, bet es jau patš winam peedahwaju to weetu.“ „Tas ir it labi,“ fkhōlotajš atbildeja, „winfch ari buhtu warejis gan tahdā wiſe to deenestu peenemt, bes ka buhtu pret Deewa bauſli apgrehkojees; bet tildrihš ka winfch eedohmatohs, ka weenš kalpš wina deht atlaiſtš, wina firdeš tam tatſchu to pahrmestu, tadeht ir labaki ka winfch atkaphahš un zaur to fawu ſkaidru firdeš parahdija; tagad winfch war meerigi deeneht, kur fa-lihziš un winam teeſcham labi klahfees. Uf tahdeem darbeem allafch Deewa fwehtiba duſš; turpreti tee, kaš zaur apgreh-zibu un nepateſibu kahro ko panahkt, tee nekad to ne-atradihš, ko wini ihſti mekle. Es jau daſchu paſiſtu, kaš ſweſcha la-bumu eefahrodams, jeb to apmelodams un apſkeuſdams, nekad to nepanahza, ko ihſti bij dohmajees. Pehz nezil ilga laika tam ar nepatiffchanu bij ja-atkaphjahš. Tē nu winam zitiš nekāš kā ruhkta pahrmefchana firdeš paleel, kaš tam arween ſaka: „Ko pelnijie, to tu nu eſi panahziš.“ — Zil daſch fainneekš, kaš redš, ka wina kaiminam labi ufizigi gabjeji, tohs muſina fajidams: „nahz pee manim, es tew dohſchu lee-laku lohni nekā tu tagad dabu.“ Bet ja nu iſdewahš to kalpu tuwakam atwilkt, tad tomehr ne-atrada wiſš, ko bij meklejiš; kalpš jeb kalpone nebija wiſš winam tee, kaš wezam fainnee-kam bij bijuſchi. Neſinu, zaur ko taš nahzahš. Deewa fweh-tibai nebij weetas, kur netaiſniba bij notikuſi. Pawifam zi-tadi ir, kur wiſš pehz taiſnibaš aoteel. Zeek meerigš un pree-zigš juhtahš tahdš, kam firdeš taunu ne-apfinahš, lai noteel kā noiſdamš.“ „Man tif bribnumš“ fajija fainneekš, „ka winfch bes wifas mahzibas tiftahl pee atfihfchanas nah-iš.“ — „Tas ir teeſcham bribnumš un reti atgadahš,“ fkhōlotajš fajija, „bet ta ir ari ſkaidra peerahdiſchana, ko wifū Deewa wahrdš pee ſkaidras un ne-apwainotoš firdeš ſpehz iſdaribt. Winfch nou neko zitu kā tif bihbeli lafijiš, un zaur to winfch tiftahl nahziš. Dascham labam jau tā ir notiziš. Peeminam Martia Luteru, zaur ko gan winfch eemantoja tahdu atfihfchonu, tizibu un pa-ſtahwibu? Zaur ko zitu, ka ween zaur bihbeles laſifchanu, kuru winfch tif firidigi un ar apdohmu lafijiš?“ — „Un to-mehr,“ fainneekš atbildeja, „daſchi kaudiš bihſtahš bihbeli laſiht. Neſen wehl dſirdeju, ka weenš fajija, kaš daudš bih-beli lafoht, tee teeloht prahtā fajaukti, pahrgudri, wehjagrab-bekki, un kaš ſin kaš wehl.“ — „War gan notikt,“ fkhōlo-tajš fajija, „bet to ari newar leegt, ka wiſi nelafa wiſš bih-beli pareifi. Wiſš war ſkadhdeht, kaš nepareifi tohy walkahš. Tahš labakahš ſahles, tohy ſlimneekam par nahwigahm, ja winfch tahš nekahrtigi bruhke. Pee bihbeles laſifchanas it ihpafchi buhs eewehroht, ar kahdu nodohmu to lafa. Daudſi bihbeli lafa, kaš firdeš tai ir ihſti pretineeki, fchee laſidami tif

medi, waj ne-usees tani kahdas nepareisibas, waj ne-atradihis ko, kas ar wina padohnu fa-eeahs. Daudsi atkal to lasa til laika kawekla un sinkabribas deht. Schahdi ihpafchi til lasa tohs stahstus un notikumus, kas gan pilni labu mahzibu un war daschu firdi pakustinaht un pee atsihschanas west, bet wisus nedabuhn wis us to. Bet pawisam zitadi tas ir, kad kahds labprahht un no firds bihbeli lasa un zenschahs zaur to Deewa prahtu un sawu paschu wahju firdi jo wairak eepasht un few tiziba un labds tikums stiprinatees. Schahda lasi-schana nekad bes augteem nepaliks, ihpafchi kad deewabijiga firds bihbeles lasi-schamu ar firsnigahm Deewa luhgfechanahm saweenohs. — „Das gan war buht,“ faimneeks fazija, „es preezajohs, ka Jahseps muhsu turumã, dsirdesim, ka winsch joprohjam isturesees.“

Drihs ari dsirdeja, ka Jahseps stipri ar sawu faimneeku esohht fanihziis. Un kamdeht? Schis winam bij lizis nakti sawus firgus slegu kaimina ptawã ganiht. To Jahseps nepawisam nedarija un wehl faimneekam is Deewa wahrdeem peerahdija, ka tas ir leels grehks, kaiminsch turklaht esohht naba-gaks un ja tam wehl wina ptawu noganitu, tad tas wehl leelakã truhziba nahktu un tas newarohht mihtam Deewam patikt. — Saimneeks zeeta klufu, jebchu ta neklausischana winam gan reeba.

Ari ar weenu kalpu no tahm paschahm mahjahm winsch stihde nahza. Schis bija wairak baribas preeksch lohpeem nehmis, nekã tam bija no faimneeka noteikts. Kad Jahseps to redseja, winsch fazija: „Mahrtn, tas nau labi, ta tew newaijaga dariht.“ — „Tu nerra,“ schis atbildeja, „es jau newemu preeksch fewim.“ Es jau to nemu preeksch faimneeka lohpeem.“ — „Weenalga, ta ir un paleek nepaklausischana,“ Jahseps fazija, „kalpeem un kalponehm waijaga saweem faimneekem paklausigeem buht wisas weetas, kas til nau pret Deewa hauschleem.“ Mahrtnsch: „ko nu par tahdeem neekem wehrts runahts!“ — „Tew tee tagad neeki,“ Jahseps atbildeja; „bet apdohma jele: tew buhs ari tawu faimneeku mihleht, un ja tu wina mihle, waj tu tad to labprahht kaitinasi, firdehstus un nepatilschanas tam daridams? Redsi, kad nu faimneeks wisu smalki aprehlinajis, zil latra deenã lohpu bariba tehrejama, un tu nemi wairak un pawafarã fahl truhkt ta teefa, tad tu faimneekam tihscham behdas esi padarijis. Waj tu tad tam mihlestitibu esi rahdijis?“ — „Kas nu til tahl dohmahs?“ Mahrtnsch fazija; bet Jahseps atbildeja: „ta ir weegsprahhtiba, kad tu til tahl nedohma. War atnahkt laik, kur tu gan pee tam dohmasi, bet ar leelu shehlumu.“

To faimneeks atkal skohlotajam stahstija, un schis issauza: „Ta ir ihsti gohdiga firds! Kad schis zilweks wisu sawu muhschu ta pawada, ka winam tad tur nebeidsamã muhschiba buhs! Teescham Deewa swehtiba buhs wina data.“

Tã pagahja wehl labs laizinsch. Weenreis Mahrtnsch atnahza pawisam ismisis pee Jahsepa. „Ak, mihtais Jahsep,“ winsch fazija, „ko buhs man eefahkt? es nesinu, kas mani usmohdinajis, bet es redsu, ka esmu launs zilweks; esmu til ilgi drohfschi wisadõs grehks dsihwojis, esmu lohti mas pehz Deewa waijajis, esmu zil daschu netaisnibu darijis. Ak! nu gan leela fohdiba mani gaida!“ „Das gan nau labi,“ Jahseps atbildeja, „ka tu ta esi dsihwojis, bet tas ir labi, ka tu to tagad wehl pee laika pats atsihsti. Kad tew tawi grehki teescham ir shehl, un kad tu no firds wehlees, ka tu tohs nebuhtu darijis, un gribi wiseem grehkeem jo prohjam no firds atfaziht, tad wehl padohma netruhkt. Redsi! tamdeht jau ir

Deewa dehls pasaulẽ nahziis, ka tahdi grehzineeki shehlastibu pee Deewa un grehku peedohschanu dabutu.“ Pehz tam eefahks schi farunaschanahs.

Mahrtnsch. Ak! es esmu dauds grehkojis. Waj Deews man warehs un gribehs peedoht?

(Turpmã beigums.)

! Sweiks! augstu laimi!

Leepajas krahschanas lahdes pusfints gadu gawileschanas
fwehtõs, 6. Merz 1875,

no Leepajas apgabala lauzineeku puses

fazerejis

Gramsdas G. F. Schönbergis.

Preeksch pusfints gadeem trihs tee lungi Leepaja
Ar weiklu rohku selta lohku dehstija;
Schis lohks usauga, plehtahs kupli gresnumã,
Un atnesõs brangus auglus latra gadina.

Schi lohka sari kursemitẽ isplehschahs,
Un bahrenischi wina ehnã nometahs.
Dasch fehrdeenitis asarinas apflaulahs,
Kad pa-audsis, par selta augteem preezajahs!

Zil faldus auglus no schi lohka baidijfschi
Schihõs puses araji un semi lautini! — ! —
Tee stahditaji sen jau dsistrã kapã snausch;
Bet lohks wehl sato — wina auglus bauda — lausch.

Lai winsch wehl kuplo, sawus sarus isplata,
Un pehznahameem sawus auglus nokrata! —
Lai laudis mahzahs taupiht, grafischus eekraht,
Ka war tee rubuteem par lungu kahd'reis stahht.

Lai faimneezini neglabatu faktindõs,
Nehs sawu ehlu wezõs pakschõs — pamatõs,
Lai sawu sweedru publinu tee auglõs leek,
Ka pascheem wezuminã palihdsiba teek!

Teem wihreem, kas to lohku lihds schim lohpuschi,
Lai auglus nestu, strahdajfschi ustizigi,
Teem Deewa swehtibu no firds mehõs wehlejam:
Sweiks! augstu laimi! preekã usdseedam.

Bet Hagedornam, Schmahlam, Laurenz-Mesteram
Lai sprauscham smarfschu seedus wina kapinam;
Tee bij, kas selta lohku weikli dehstija,
Un sawu kreetnu darbu laudihm wehstija.

Kad pa-ees atkal kahd'reis pusfints gadini
Un baidihõs selta auglus muhsu radini,
Tad pehznahkami wehl fchõhs wihrus gohdam teiks,
Un wina branga darba faldus auglus fweiks!! —

Atbilda.

D. T. — E. G. Dabuju gan wisu, bet ar to isleetaschanu ne-ect wis
katreik la dohmajet, tur pascham Jareds, zil un kur latra leeta der. Subteet it
drohfschi, pehz eefwehjas tiks wiss isleetasõs.

J. S. Gefubtitajam waijag sawu mahrdu floadri usdoht. Is kahda awota
Zubs esat to aprastu par wezeem Latweeschkeem fwehlfuchi?
Latw. aw. apgabdatajs.

Latw. Awischi apgabdatajs: J. W. Safranowicz.

Sludinafchana.

Sludinafchana.

No Meßites (Mabtemuifchas) pagasta waldifchana teel zaur fcho sludinabts, ta apafschä pefschmetee Meßites (Mabtemuifchas) pagasta lohzefti, kas galwasnaudu ir parahda, un libds 3. April f. g. to nenomalfaks, tiks us wairafschoblfchana pahrdohiti, ta:

- Jandriks Brikmanis,
- Janis Debrinfch,
- Janis Freymanis,
- Erneft Kluge,
- Anfis Abbolinfch,
- Erneft Danenbergis,
- Janis Danenbergis,
- Dabypus Wollmanis un
- Jandriks Trufits.

Meßites pagasta waldifchana, 26. Merz 1875.

Pag. wez.: J. Anderfohn,
(S. W.) Teef. fcribw.: M. Kraufe.

Ea labiba, 600 mehri rubfu un 100 mehri meefchu, kas no Peenawas pagasta waldifchana Dschubfites teefas nama 3. Merz f. g. tifa ifdohita, tiks peh, aprinka teefas pamebles no 13. f. m. Nr. 931. 21. April f. g. us veretorigi iflitita.

Dschubfite, 24. Merz 1875. 2
(Nr. 61.) Pag. wez.: J. Lette.
Teef. ftr.: Kreupberg.

No Kurifchu nomada waldifchana, Kuldigas aprinka, teel zaur fcho sludinabts, ta ar augftaku atwehlfchana 29. un 30 April un 1. Mai f. g. 800 mehri meefchu un 200 mehri gufu uhrurē wairafschoblitajeem malafas datas pret flaidru maffu tiks pahrdohiti.

Kurifchu nomada waldifchana, 21. Merz 1875. 3
(Nr. 201.) Pag. wez.: J. Kuhfe.
(S. W.) Pag. fcribw.: Grube.

Baufkas femereja dara zaur fcho finamu, ta labdas 14 defetines pilfheita lauru-femes zaur ifschoblfchana no 1. September 1875 g. us 12 gadeem us renti tiks ifdohitas, un fa preefch tam ifschoblfchana terminat, pirmois us 31. Merz un abritas un veddigats us 2. April f. g. pulstien 11. preefch pusdeenas, pee fchibs femerejas ir nolitti. Klafstas ftaas par augfchä peemineito ifschoblfchana war dabuht fchibs femerejas fangeleja.

Baufka, 13. Merz 1875. 1
(Nr. 47.) Pilfheita wez.: G. Schmidt.
Rakitu-wedejo: B. Kmann.

Pehz Widauhtati apitiprinato Kurjemes kreditweerdibas fpabrakas pamatu likumu § 10 teel tee, kam warbuht fchubdas no Kurjemes kreditweerdibas direktzijas ifraktitas un pee tabs pakfas par fudufcham jeb no Dohbeles us Zelgawu brauzohit iftitufcham peemeldetat fpabrakasfchines buhtu, ta:

- 1) no grafu lunga von Keyferling us Malguzen par fudufchu peemeldetat fpabrakasfchaine Nr. 11542. leela 50 rubl. fudr., ifraktita 20. April 1855. g. us to wahrdu Weronika, Antona meitas Balgun;
- 2) no Dohbeles aprinka-teefas par fudufcham peemeldetat 5 prezentigas fpabrakasfchines, kas Dohbeles pagasta wejafajam Hartmanin no Dohbeles us Zelgawu brauzohit iftitufchas, Nr. 173, 174 un 175, katra 200 rubl. fudr. leela, ifraktita us Dohbeles pagasta-labdes wahrdu, libds ar kupo-nem preefch 1. Mai 1875. g. —

zaur fcho usajinati, tabs fpabrakasfchines wehlfakie weena gada laifa, rebfknabts no fchibs sludinafchana trefchabs iffludinafchana deenas gubernas awifco, — pee Kurjemes kreditweerdibas direktzijas usrahdiht un par fawu ifpafchamu weerahdiht. fo zitadi direktzija teem peemineiteem ifpafchneekeem to tad pehz likumeem negeldigo tawufcho pirmo fpabrakasfchaine weera ifraktitno un ifdohs jannas weenweenigi geldigafchines (Duplicate). 1

Zelgawa, 7. Merz 1875.
(Nr. 328.) Direktoris: Lüdinghausen-Wolff.
Sekreteris: Penking.

Fiskalmuifchä pee Zelgawas ir labi kartupeli lehti pahrdohdami. 1

Zaur fcho teel finamo daribts, ta fchi gada Durbes pawafara tirgus

21. un 22. April f. g. tiks noturehts. 1
Durbe, 8. Merz 1875.
(Nr. 20.) Teefneft: J. Engel.

Us Keifarifkas Majestetes, wifas Kreewijas Patwaldneefa 2c. 2c. 2c. pawehlfchana Jaun-Swirlaufas frohna pagasta teefa zaur fcho usajina wifus, kam labdas praifchana buhtu no nomitufcha Jaun-Swirlaufas frohna pagasta Kaulinu mahju fainneefa Zebtaba Roseffa atfahbas mantas, lai labdas fawas praifchana 29. Mai 1875. g. pulstien 12. pusdeena us protokoli fche ludfs faraftriht, jo pehz fchi terminu neweenu wairo fchait leeta newillauhts un wiau ragehreffchana ta neezigas uflatibts. Tapat ari teel wifit tee, kas nomitufchajam Zehlab Roseffim fo parahda palitufchi, ar to weedraudefchana usajinati, lai tai pakfa terminu fche peeteizabs un fawus parahdu atmalffchana ftrahpetu. 1

Ta notigis Jaun-Swirlaufas frohna pag. teefa, 27. Februar 1875.
(Nr. 38.) Preefchfchidd.: B. Kuhlberg.
Teef. fcribw.: Fr. Baldowsky.

Sludinafchana!

Jaun-Swirlaufas frohna pagasta teefa usajina zaur fcho wifus, kas dohmatu, ta minem Jaun-Swirlaufas Kaulinu mahju nohmas teefibas peetriht, lai 31. Juli 1875. g. pulstien 12. pusdeena fche atnabt un fawas ifraddifchana weeneft, jo pehz fchi terminu neweens wairo netiks uflauhts.

Jaun-Swirlaufas fr. pagasta teef., 14. Merz 1875
(Nr. 62.) Preefchfchiddetajo: P. Kuhlberg.
Rakitu-wedejo: Fr. Baldowsky. 2

Sludinafchana.

No Meßites pagasta waldifchana teel zaur fcho sludinabts, ta wifit tee Meßites pagasta lohzefti, kas galwasnaudu ir parahda un libds 3. April f. g. nebuhtu no nomalfakufchi, tiks us wairafschoblfchana pahrdohiti. 1

Meßites pagasta waldifchana, 1. Merz 1875.
(Nr. 13.) Pag. wez.: J. Anderfohn.
(S. W.) Teef. fcribw.: M. Kraufe.

Sludinafchana.

No Abnes pagasta waldifchana teel zaur fcho sludinabts, ta apafschä pefschmetee Abnes pagasta lohzefti, kas galwasnaudu ir parahda un libds 3. April f. g. to nenomalfaks, tiks us wairafschoblfchana pahrdohiti, un probti: Frijis Dehrowe-Mikelfohn, Pehteris Profefors, Frijis Pauls, Jahnis Kirfe, Kriifchjahnis Kirfe un Frijis Dohjole. 1

Abnes pagasta waldifchana, 1. Merz 1875.
(Nr. 16.) Pag. wez.: J. Baumann.
(S. W.) Teef. fcribw.: M. Kraufe.

Prezejees jeb neprezejees ffohlotajs,

kam labas atefates un kas ari freewu walodu un rakitu probt mahzht, war no Jurgeem f. g. wgetu dabuht, un tamdeht drihsumä japeeteizabs pee Kalwenes pagasta waldifchana, Aifpates aprinkf, 2
Kalwenf, 18. Merz 1875.

(Nr. 81.) Pag. wez.: Sibmanis Walle. † † †
Pag. fcribw.: G. Eernig.

Muifchas = inwentara pahrdohfchana.

Rihgas pilfheita-muifchä Salaamufchä (Holmbosi), preti Slohkat, ir pahrdohdama pilniga brufchä erifte ar weederigu muufawentaru, ta ori femfohpibas-rihki, lamana, wahgi, kulama-mafchine, ar weederigumu u. t. j. pr. Klafstas ftaas ir dabunamas Rihgä zubtu eela Nr. 20, weenu trepi us augfchu jeb turpat muifchä. 1

Kurfemneeki,

kas us Rihgu grib nabht un Rihgas draudfēs pee fw. wafarina turetes, teel firnigi luhgti, lai preefch fawas aifeefchana pee faweem zeen. mahzitajeem etu un no teem iflubgtu awleginafchana fchimi, fur par wiau un par wiau weederigt wezumu, kraitibu. Lau-lafchann un pee galda-eeefchannu tabs wairafschoblitajeem tiks ir celiftas.

Rihgas Patweefchu mahzitaji.

Abdachu Zufchu-frohna tifa tai nakti no 18. us 19. Merz f. g. Stahfuku fainneekam no Pabafchu-muifchas (Krimuldes barnigas-draudfē, Widsfemē) balffima, ftrivi grabfneja, 9 gabus weza Fehwe, furat eeradums ar galwu flantitee, webrta 80 rubl. fudr., nosagta. Tam, kas palidfsehs wiau atdabuh, tiks

30 rubl. fudr. pateizibas-naudas malfahis.

Preefch fahdahn nedekahn ir nofudufi leeta

nohfchu = grafmata,

melu-fakä wablä eefekta, furä bij eeraffita bafes-balfs no gandrihi 100 operu-gabaleem. Ur-radejo dabu

labu pateizibas algu

zaur Latw. Awifchu eifredziju.

Zaur fcho usajinu fawus parahdu-deweju lungus, lai tee 4. April f. g. pulstien 10. preefch pusdeenas deht aprunafchanahs fanahk Rihgä, Kalk-brennera bekererjä lungu eela Nr. 13.

Wilhelm Kalkbrenner,

Befermeifters.

Mefchamuifchas (Grenzbof) Skaru mahjäs 16. April f. g. tiks

uhtrupē

dafchadas fainneefchab leetas, ta: wirtfchaftes traufi, firgi, gohwis, aitas, rati, lamanas, fedti, wifadas iftabas leetas u. t. j. pr. wairafschoblitajeem vret flaidru maffu pahrdohitas. 2
Staräs, 20. Merz 1875.

Saldus meefä-welizerja dara zaur fcho finamu, ta tas 10. April ifkafä gada noturamats

gada-tirgus fchogad 22. April

tiks noturehts. 1
Saldus meefä, 10. Merz 1875.
(Nr. 139.) Meefä preefchnecks: J. Hellmann.
(S. W.) Rakitu-wed.: Grubenberg.

! Uhtrupe!

16. April f. g., un ja wajjadfchē, wehl nahlamäs deenas, tiks Wez-Abguldē, pee Dohbeles, wafaras-un femas ektipafchas, firgu leetas, mehbeles, namas-un fehta leetas un dafchadafchadi ziti daiti wairafschoblfchana vret tublit flaidru maffu pahrdohiti. 2

Uhtrupe.

22. un 23. April f. g. tiks Schawku aprinkf, 3 juhdies no dfeffjeka-ftaziones Kurfchani pee zitriffeja Schawku-Deifchu pakfela, Schawkiani muifchä 90 ragu-lohpi, 10 firgi un dafchadas zitas fem-fohpibas leetas wairafschoblfchana pahrdohitas. 1

Lohjes us XXXVII. Pesterburgas loteriju, ar	winneft.	1	1	748	750	u)							
	rubl. f.	10000	7000	23000	40000								
XXIX. Maskawas lot., ar	winneft.	1	1	1	2	4	10	20	30	75	273	383	800
	rubl. f.	20000	4000	1000	500	250	100	50	40	25	15	10	40000

— wiffšana bubs 27. April f. g. — peedahwa par 1 rubl. 20 kap. fudr. gabala **Dr. S. Ewensteins Jelgawa**, leclaja eela Nr. 16. Par 1 libds 10 lohsehm ir 30 kap. f. pastnaudas jamaksa. Wairat ka 10 lohses teel var walti peefubtitas. Turpat ir wehl ari lohses dabunamas par 30 un 60 kap. gabala.

Kownas gubernā, 20 werstes atstatu no Pruhšchu rohbeichas un 17 werstes no Taurogeneš,

teek pahrdohla muischa,

turā atrohnašs 290 morgeni mešha, 120 morgeni arumu-semes, 150 morgeni plawu un 85 morgeni ganibu. Seena teek noplauts libds 9 tuhstoschi pudu.

Muischas ehkas atrohnašs labā, kahrtigā bubschanā. Raschojumu pahrdohšana dehl rohbeschas turuma ir lohsti weegla; schein us wifahm leetahm ir pilsehta zena.

Muischas zena 34 rubl. fudr. par morgenu jeb 50 rubl. fudr. par defetinu, lohpa ar inventaru.

Teē, kas scho muischu gribetu apskatitees un virkt, teek zaur scho uslubgti, usdohstees zaur webstulehm Wilnas pilsehta, Wilnas Westrika („Виленскаго Вестника“) redakcija, jeb paschi turp nonahlt. 2

Bee J. W. Steffenhagen un dehla Jelgawa nupat tifa gatawa un wifas grahmatu bohdes dabunama:

Latwiskas walodas katkifme

preekšč tautas skohlahm,

jeb gramatikliga lasišanas, runašanas un rakstīšanas mahziba, eeksch 393 draišchanahm, usdohšanahm, atbildehm un probwehm, ar daudseem peefshnejuemeem un ihpachku pamahzīshanu, ka webstules rakstamas, farakstita un galkmā laista no **Fr. Refon.**

Matka 15 kap.

Kohku- un akmenn darwu, flalus (preekšč gipsdeleem) un maltu gipsi (preekšč abbolina), tā ari

superfossatu

pahrdohd.

Friedr. Weidemanis,
Jelgawa, pee Dohbeles wahrteem.

Saimneeze, kas preekšč kungeem un laudihm proht wahrht un kam labas parahdišanas, war par Turgeem weetu dabuht Zumprawmuischā pee Bauksas. 1

Smaltakohs 1873. un 1874. g.

baireeschu Spalter-apinaus

Moriz Rosenwalda eeksch Bambergas peedahwa par lehteem tirgeem, eeksch masahm datahm no 5 pudeem, 2

Ernst Westermanis un beedris,
agents Jelgawa.

! 25 rubl. fudr. pateizibas-algas !

9. Merz mawarā Lihw-Beurfes Seflu Irohgā no pulkiten 7.—8. nosaga tumšhl bebru sirgu, 7 gabus wezu, widejā leelumā, 100 rubl. fudr. webtrība, ar schtru aissjubu un brubni lakeeretahm komanahm. Sirgu war zaur scho possht: no krahis eefahloht zauri preekšč vlezim kahjai leela rehte (stribe) it ka buhtu no strenges noberehtis (bej spalwas). Kamanas ar pelektr wadmalu lissitas, abdas timbari ar salu wadmalaš ohderi. Kas par scho sadschbu flaidras finans nodohd pee Jelgawas polizejas, dabu augščā mineto pateizibas olgu.

No zensures atwehlehts. Ribgā, 31. Merz 1875.

Lohjes

us 37. Pesterburgas loteriju, islohseschana 20. April f. g. var 1 rubl. 20 kap. f., lohjes us 29. Maskawas loteriju (deltenas lohjes), islohseschana 27. April f. g., par 1 rubl. 20 kap. f., lohjes us Maskawas loteriju (silas lohjes), islohseschana 16. April f. g. par 60 kap. f. lohjes us Maskawas loteriju (baltas lohjes), islohseschana 19. April f. g., par 30 kap. fudr. gabala ir wehl dabunamas. Apstelleschanas zaur pasht teel drihsunā lubgtas.

Winneft. kas us no manim pahrdohtahm lohsehm kreitib, tiks schinis awises finant dariti, un virzeem no 10 lohsehm winnehtu liste peefubtitā. Kad lohjes zaur pasht paraksta, ir no 1—10 lohsehm 30 kap. f. pastnaudas japeele; 10 un wairat lohjes peefubtu ar sawu pascha pastnaudu. 1

S. Stellmacheris,
Jelgawa, pastes eela Nr. 20,
jitr. Th. Walteris,

Uhtrupe

tiks notureta 10 April f. g. Graundes Kasuku mahjās, kur **gohwis, aitas, zuktas**, tā ari wifadas fainneeziabas leetas wairakfoblitajem pret flaidru naudu pahrdohs. 1

Kasuku mahjas, 21. Merz 1875.

Sina.

Lohti labas, schabwetas linschklas preekšč ifseschanas peedahwa ta andeles weeta no

S. Weidemana,
Jelgawa, pee masajeem wahrteem.

Achtswagare, kam labas parahdišanas un kas proht latwiski rakstih, war par Turgeem weetu dabuht Zumprawmuischā pee Bauksas. 1

Reepajas „nabagu behrnu skohla.“ kas awakšč Reepajas dahmu beedribas pahrwaldišchanas stahw, waijaga

skohlotaja.

Mahzīšanas waloda ir wahju waloda; mahzama stary tabm žitahm pirmajahm skohlas leetahm buhtu aridsan daudš mas kreewu waloda. Ja nu kahdam prabts nestohs, scho skohloščhanu uņem, tas teel lubgtis, lai pee minetahs beedribas preekščneezes von Korff kundses meldetohs. 1

Sabakohs bishdeletus

kweeschu miltus,

90 kap. fudr. par wobdu; tāpat ari

sauso raugu,

katrā laika frischu un masās, tā ari leelakās dakās (2 mahzīnu gabalōs) par fabrika zenu, un dāschadōs žitas prezes peedahwa 2

S. Stellmacheris,
Jelgawa, pastes eela Nr. 20,
jitr. Th. Walteris.

Labi dibstoschas

linschklas

ir lehti pahrdohdamas pee **S. W. Zafubowitscha** Tulumā, fawa pascha namā, „lahschu bohde“. 2

No Turgeem f. g. ir us renti isdohdams Raubanes

fudmalu krogus,

pee leelzeta no Bauksas us Ponieweschu, ar laukeem, plawahm un t. j. pr. Klabatlas finans dabunamas pee Sarkan-Pomuschas muischwadibās. 1

Weena dšimtemuischa no libds 800 wubrweetahm muischas-arumu-semes ir ar jeb bej mahjabm no Turgeem f. g. us 12 gabem isnabojoma. Ari dāschadi Aisputes pilsehta buhdami gruntsgabali ir is brīghas roklas pahrdohdami. Klabatlas finans dabunamas ari zaur webstulehm no 1

Derbosteesas adwotata v. Šullesem, Aisputē.

No Raibahsmuischas (Amt-Durben) pagašta waldibas teel zaur scho fludinabts, ka schein no schi pagasta magastinas **100 mehri rudsu** eeksch masahm datahm no 5 libds 10 mehreem 7. April f. g. wairakfoblitajem tiks pahrdohiti.

Durbē, 22. Merz 1875.
(Nr. 95.) Pag. wez.: J. Leijei.
(S. B.) Skrihw.: J. Engel.

! Sina darba strahdneekseem !

Us Mises uvi pee baktu un malkas freeschanas plohids, un wehjat atkal pee plohstoschanas, war darbu dabuht. Tamdehl japeeteizahs pee Breeschu fainneeka, us Bauksas leelzeta, pee Mises tilta.

Maltu gipsi,

preekšč abbolina laukeem pahrdohd par lehtu tirgu **S. Hensteris,** 1
Jelgawa, Pahwila eela Nr. 13, pee masajeem wahrteem.

Drukabts pee J. W. Steffenhagen un dehla.

(E flahst peelikums: Wasnizās un skohlas finans.)

Basnižas un skolas siņas.

Weens Kungā, weena tiziba, weena kristiba.

Rahditajs: Siņas. Par kurlmehmeem un par kurlmehmu skolofchanu.

Siņas.

Kursemes skolū leetās. Kursemes muišneeku landagā ir 5000 rublūs atwehlejis preešch Kursemes pilsehtu skolahm; ar schim skolahm lihds schim wiēwahjaki eet, pawisam tahdu tagad til ir 2 diwklasigas (Wentšpilē un Zehkabsstātē) un 3 weenklasigas (Dukumā, Nisputē un Bauskā). Tapeh; ka schahdu skolū lihds schim truhst, is kurahm isnah; labi mahziti zilweki preešch wifseem amateem un andeles buhšchanas, tapeh; ari Kurseme ar amatneezibu nekurp wehl nau kluusi. Berams ka ta leela peepalihdsiba, ko landags us scho leetu pasneeds, manamus auglus nesihš. 2) Preešch Irlawas seminara, schihš swarigahš weefinas, kur muhsu laufskohlu skolotaji tohp us sawu amatu fataisiti, muišneeku landagā ari ir labu teesu naudas atwehlejis, lai waretu wifu seminara eerikti plaschaku dariht un jaunus skolotaju spehtus peenemt klah. Ta lihdschiniga nowadu skolā, kas seminarim bij peefaisita klah, warehs nu tikt sewischki atschkirta, turklah us riteršchastes muišchahm tik 3 jaunus pagasiu skolāš zeltas, us ko riteršchaste dohd buhwplatschus un buhwmateriali un wehl 4000 rublūs. 3) Preešch Kuldigas gimnasijas, kur riteršchaste lihds schim jau maksaja 5500 rublūs, wina ir usnehmusees wehl 3000 rubl. ifgadus peelikt, lai skolotaji waretu tikt peeklahjigi nolohneti. 4) Preešch latw. kurlmehmu skolāš Jelgawā riteršchaste, kā jau minejahm, ir 4000 rublu preešch plaschakas nama isbuhwes dewusi, tā ka warehs kahdus 50 kurlmehmus behrnus wairak skolā usnemti Ar pateizibu laudis schihš dahwanas janems un preezasees par to laipnibu un palihdsibas gatawibu, ar ko riteršchaste semes waijadšibas eewehrojusi un seelus naudas upurus us to pasneegusi.

Par kurlmehmeem un par kurlmehmu skolofchanu.

Kā wifus zitus skanus war eemahzih; to aprakstih; man schē nau ruhmes, un kad ari es to daritu, tad tomehr leelala dala lasitaju to nesaprastu. Tē til wehl peemineschu, ka kurlmehmam newar wis tuhlin fahkt mahzih; skanus runah; jo runaschanas lohzehti, kas ilgu laiku meerā stahwejuschi, ir schwaki, stihwi un ne-isweizigi. Tapeh; tee papreešch jastiprina, un tadeht pirmah; darbš ir: kurlmehmam mahzih; mehli un luhpas wifadi lohziht un dwaschu wifadi us eefschu wilkt un ahra puhst. Kad tas dauds mas eet, tad til fahkt skanus mahzih; pee ka tomehr wehl kurlmehma mehle un uhla jarikte ar masu kohla jeb kaula schkipeliti.

Kad kurlmehmi 7., wif wehlaki 12. gada fahkt mahzitees runah; tad wina runaschanas lohzehti teek it lohiani un isweizigi. *) Bet kad tee ilgaki, t. i.: pahrak par 12 gadeem meerā stahw, tad reti isdohdahš winus lohianus dabuht, un ari kurlmehma plauschas, kas — tā jau agrak peemineju — nerunaschanas deht masakas un schwakakas ir, tad wairš newar augt un stiprakas palikt. Tapeh; jo agraki (no 6. jeb 7. gada) kurlmehmu behrnu skolā dohd, jo labaki. Tad wehl war wina plauschas un kruhtis palikt stiprakas. Tapeh; wezakeem newaijag leegt saweem kurlmehmeem behrneem fleegt un breht, kad tas ar nelabi isklaušitohs, jo tas stiprina wina plauschas un taifa balši skaidraku, kas gandrihs pee wifseem kurlmehmeem ir tumšcha un nesklaidra.

Kurlmehmais, kad wina ar deesin zil gruntigi un labi mahza, tomehr nelad newar gluschi til weilki un ar til patihlamu un smuku balši runah; tā dsirdschs; jo smuku un patihlamu balši war eemahziht til zaur dsirdschanu, un tahš kurlmehmam truhst. Winsch til balšs trihzešchanu juht un war zaur to tik: ar diktu jeb klusu balši eemahzitees runah; silbes un wahrdus nosweht; ari Latw. walodas paschskanu ihpaschibas prohti: — gruhdamu (wahš) — un grimdamu (pahws) balši — kurlmehmais juht un tā war runah; Zaur to wina waloda, lai gan wairak ar weenadu balši, tomehr deesgan faprotama. Kad nu ar daudseem kurlmehmeem nesklaidra waloda, tad ar to tomehr weegli aprohd un wina peh; ihša laika tapat saproht, kā masa behrna walodu.

Tā tad ir eefpehjams kurlmehmam eemahziht muhsu skanu walodu neween runah; bet ari samaniht, ko ehtrš runa. Siņams preešch kurlmehma wina nau skanu waloda, bet ir un paleel redsešchanas waloda. Tapeh; tas ir weenalga, waj us kurlmehma dikti jeb klusu runa. Lai kurlmehmais waretu labi redseht, ko runa, tad us to jarauga:

- 1) Ka kurlmehmais skaidri war redseht runataja gihmi; tapeh; waijag gihmi us kurlmehma greest un gaismā tureht; **)
- 2) ka runatajs stahw til tuwu, ka kurlmehmais war tahš daschadas mutes kustinaschanas redseht;
- 3) ka lehnah; un skaidri runa, apdohmajoh; ka ar azih; tal ir dauds gruh; tali runaschanu noskatiht, nekā ar auzih; dsirdseht.

Daudsi, kas muhsu kurlmehmu skolū apmekle, runa us kurlmehmeem til dikti, zil ween war, ne-apdohmadami, ka tee welti puhlini.

*) Kā to muhsu Latw. un zitas kurlmehmu skolās war redseht un „runaschanā kurlmehmeem nenah; lahš wis wifu muhsu gauschi gruh; ti“. tā dasch; to faka.

**) No tabdeem, sam leela bahrda, un kad schi turklah luhpas apsch; kurlmehmeem ir gruh; ti runaschanu noskatiht.

Tapeh; kurlmehmam fkanu waloda zaur faweem fkanas labumeem nau ne no kahdas wehrtibas, bet zaur to fchi waloda ar preefch wina ta derigafa, ka

1) wina jau no pat eefahkuma no wifceem dsirdofcheem bruhketa, tadehl ta pilnigafa un zaur to preefch gara attihstifchanas un ifgliftofchanas, ka ari preefch dohmu ifteifstifchanas ta labafa un

2) ka wif dsirdofchi til fcho walodu runa un runahs un tadehl zaur winas praschanu wifweeglaki eefehjams to fehtu ifahrdiht, kas kurlmehmo no Deewa un zilweeem fchfir.

X.

Scho wifu pahrdobmajohf gan katram nu wajjadsetu fapraft, ka ir eefehjams kurlmehmohs glahbt no wina nelaimigahs buhfchanas, prohti: ka ir eefehjams kurlmehmeem eemahziht muhsu walodu un tad faprohtams ari zitas sinafchanas.

Bet ne ifweens to war, jo zitadi kurlmehmee no faweem wezakeem un ziteem dsirdofcheem buhtu eemahzijufchees runahf. Ari katris ffohlmeisters ta newar; bet kurlmehmu ffohlofchanas amats wehl ihpafchi jamahzahs; jo lai gan kurlmehmu mahzifchanas mehrkis tahds pats ka dsirdofcheem, tomehr winu mahzifchanas wifse fawada, tapeh; ka kurlmehmee

1) newar dsirdeht,

2) nemahf fkanu walodas, bet farunajahs til ar fawu pachu taifto, nepilnigo fihnju walodu, un ir zaur to

3) gariga attihstifchanah palikufchi dsirdofcheem tablu pakala.

Tadehl kurlmehmu mahzifchana fchfirahs no dsirdofchu mahzifchanas zaur to:

1) Ko dsirdofcham zaur dsirdofchanu mahza, tas kurlmehmam jamahza zaur redsefchanu un pa dalai zaur jufchanu. — Slawenais Frantschu kurlmehmu ffohlmeisters de l'Espée (faki: de l'Espé) faka: „Ko kurlmehmeem newar pa durwihm (aufihm) eewest, to wineem wajag pa lohgeem (azihm) eemest.“ Ta ka pa lohgeem, kas mas un augftu, pulku grubtahi kahdu leetu iftaba dabuht, nekà pa durwihm, kas leelas un femu, — ta ari dauds grubtahi garam baribu pasneegt pa azihm ween. To wajag kurlmehmu ffohlmeisteram mahzcht. — Un lai kurlmehmam waretu eemahziht fkanu walodu runahf, tad kurlmehmu ffohlmeisteram wajag it fmalke sinahf, ka runafchanas lohjekli pee katra fkanu runafchanas jabruhke un ka fkanu wifweeglaki kurlmehmeem eemahzami. Un kad fkanu walodu tilai it tuwu un dauds grubtahi war nofkatiht nekà fadsirdeht, — un kad eefahkuma katrs ffohlnceks par fewi jamahza, tad kurlmehmu ffohlmeisters nekad newar til dauds kurlmehmus uf reifi mahziht, ka dsirdofchus, bet ja dauds, tad 10 lihds 12.

2) Lai kurlmehmam waretu mahziht fkanu walodu fapraft, tad kurlmehmu ffohlmeisteram jamahf kurlmehma fihnju- jeb rahdifchanas waloda, ar ko kurlmehmam fkanu walodas wahrdus ifskaidro, preefch kam wehl ari leetas, modeki un bildeš palihga janem.

3) Kad kurlmehmee ffohla eestahjotees pawifam mas fin, un ka winu gars ir pawifam mas attihstijees, tad

a) wineem katra mahzibas leeta no pat pirma eefahkuma jamahza, — kahpfli pa kahpfli lehnahm tahlaf ja-eet, — it gruntigi, flaidri un faprohtami jamahza — (it ihfös un

ne wis garös teifumös) — un it fipri uf to jarauga, ka nekàs nepaleef ftopa nemahzihts; zitadi no mahzibas angfu ne-redsehs;

b) walodas mahziba dauds gruntigafi un plafchafi janem nekà pee dsirdofcheem; turprei no zitahm mahzibas leetahm til tas preefch dsihwes wifwajjadfigakais janem, zitadi ffohlas laiks par dauds garfch paleef.*)

Kurlmehmu ffohlofchanas mehrkis ir: kurlmehmohs par derigeem familijas, friftigas draudses- un walstibas lohjekleem dariht, un tapeh; ffohlas nosuhks ir: kurlmehmus riftigi ifaudfinahf un tahs mahzibas leetas eemahziht, ko dsirdofcheem mahza pagasta- un draudses ffohlas — bet ween musku un fwefchas walodas. Preefch tam ir wifmasaf 6 gadi wajjadfigi**) un es dohmaju: neweens par to nebrifnefees, kad til apdohmahs, zil mas kurlmeh nee proht, un kas wif wineem trubhft, kad wini ffohla eestahjahs, un zil gruhti wini mahziht un audfinahf, kas pa leelakai dalai ka mesha kaki ffohla fanahf. Tomehr no wifceem fcheem grubtumeem neweens nebaidifees, kam til zilweziga un friftiga mihlestiba firdi; jo nelaimigeem kurlmehmeem walodu doht un zaur to winus wifceem ziteem zilweeem lihdsigus dariht, ir gau- fchi leels un fwarigs darbs. Lamartine fajija reis uf weeneem fwehtkeem Parises kurlmehmu ffohla: „Tahdeem to dahwanu doht, ka fawas dohmas war ifteift, kam daba preefch tam nau dewufi lohjeklu (dsirdofchanas lohjeklu), ir gandrihs deewifchigis darbs.“

Kurlmehmais war, ja ween winam laba galwa**) un eefehfchana, ar fawahm mahzibahm it tablu tift. To mehš waram redseht pee gaufchi dauds kurlmehmeem, kas zaur ffohlahm par augfti mahziteem wihreem palikufchi: Saboureux de Fontenai (faki: Sabureh de Fongteneh), weena Franzijas herzoga dehl, eemahzijahs neween Frantschu, bet ari wairaf fwefchas walodas; — J. G. Habermass bij angftakais ffohlmeisters Berlines leela kurlmehmu ffohla; — G. W. Teufcher, kurlmehmu ffohlmeisters Leipziga; — D. F. Kruse, kurlmehmu ffohlmeisters Bremenè, kas daschas teizamas grahmataš ifdewis; — Møller, kas Norwegija Drontheimes pilfchta kurlmehmu ffohlu zehla un par winas preefchneeku palika; — D. H. Sene, kurlmehmu ffohlmeisters Hamburga; — von Schulzendorf, augfts kanzelejas sekreters (geheimer Kancel- Secrétaire) Berlinè; — tagad pat Nihgè weens teefas kungs un wehl dauds ziti.

XI.

Igi deefgan bij nelaimigeem kurlmehmeem jagaida, kamehr par wineem zaur ffohlu fahka gahdabt. Lai katrs finatu, ka ar to gahjis, tad es te ihfuma nemfchu kurlmehmu fahstus:

Ka un zil paschös wezös laikös par kurlmehmeem gahdahs, par to newar nekahdas finas atrahf, un tadehl gan war dohmahf, ka nemas jeb pawifam mas preefch winu nelaimes atweeglinafchanas darihts. Hipokrates un Aristoteles ir tee

*) Ka kurlmehmohs newar ar dsirdofcheem fopà pagasta jeb draudses ffohlas mahziht, tas no fcha wifa eeredjams. Wahsemè tas jau ir ifprohwehts un par ne-eefehjannu atrahs.

**) Dauds kurlmehmu ffohlas ffohlas laiks ir nosifts uf 8—10 gadeem.

**) Pee kurlmehmeem ir tapat, ka pee dsirdofcheem: dascham weegla, dascham grubta galwa.

pirmees, no kureem mehs sinas par kurlmehmeem dabujam. — Kà Greeki par kurlmehmeem dohmaja, to mehs jau sinam no Aristoteles spreeduma. — Mahzitee Rohmneeki tàpat dohmaja un noslihzinaja kurlmehmohs, kà walstibai nederigus un skahdigus lohzeklus, Liberes upè; no schahs nahwes strahpes tilai tad winus atswabinaja, kà keisaram Augustam weenu kurlmehmu rahdija, kas skunstigi mahleht bij eemahzijeess. Keisara Justiniana sikuma grahmatà (corpus juris) stahw rakstits, kà kurlmehmais patš newar par fawu mantu walidht un spreesi, tai jastahw kahdo dsirdoscha pahrwaldischana. Tik mums no Rohmneekeem sinams. — Turvreti Egipteeshi un Berseeshi kureja kurlmehmohs par swehteem un tadeht winus ar mihlestibu un ruhpihu kohpa un lukhoja winu dsihwi us dashadu wihsii weeglu dariht; tomehr preeksch winu gara kohpshanas nekà nedarija. Turzija bij kurlmehmo liktenis tahds, kà to sultans gribeja. Kurlmehmeem bij sultana feemu namà prasti darbi jadara un daschu reis ar fawu rohku mehtaschawu, ar fawu sijnju walodu sultanam laiks japalawe.

Tikai ar kristigu laiku eesahlumu ari kurlmehmeem fahla labaki klahtees; un lai gan 400 gadi pagahja, kamehr par wineem fahla wairak dohmaht un ruhpetees, — (prohti: ap to laiku, kad Augustinus dsihwoja), — tad tomehr winu dsihwiba bij drohscha. Ko Augustinus par kurlmehmeem fazija, par to jau tika runahs. Gorlas erzbiskaps, John Beverley (faki: Dshohn Beverli), kas ap 700. gadu pehz Kr. dsihwoja, bij pirmais, kas pcerahdija Augustina spreedumu par aplamu: winsch eemahzija weenam kurlmehmam nabagam skanu walodu, tàpat kà to tagad mahza, un ismahzija winu smehtòs stahstòs un tiziba. Tà tad scho erzbiskapu war par paschu pirmo kurlmehmu skohlmeisteru usstatiht. Bet wina mahzischanas wihs palika ziteem nesinama, un pehz wina nahwes gandrihs 800 gadi pagahja, kamehr 15. gadu simtena beigàs Heidelbergas profesors, Rudolf Agrikola (miris 1485. g.), atkal eemahzija weenu kurlmehmu runah. Kà Agrikola to darija, par to nau nekahdas sinas.

16. gadu simteni tikai fahla gandrihs katra semè par kurlmehmu mahzischanu dohmaht un puhletees. Tas pirmais, kas schai gadu simteni ar to fahla darbotees, bij Joachim Pafcha, Brandenburgas kurfirsa Joachima II. pilsmahzitajè. Winsch mahzija fawu kurlu palikuschu meitinu zaur bildehm; ari no schahs mahzischanas mums nau nekahdas sinas atstah-tas. — Wislabaki tas isdewahs Spanija: Pedro de ponse, (faki: Pedro de pongè), weens Benodikeeschu muhks St. Salwadora klosteri, fahla 1570. gadà 4 kurlmehmus behrnus mahziht, un tas winam tik labi isdewees, kà schee kurlmehmee warejuschi tàpat kà dsirdoschee fawas dohmas isteikt ar skanu walodu un raksteem, kà to dauds ta laika rakstneeki leezina. — Nu fahla ari wairak ar kurlmehmu mahzischanu darbotees pa Englanti, Holanti, Schweiziju, Franziju un Wahzsemi.

Bet ihpafchas skohlàs fahla tik wehl 18. gadu simtena beigàs zelt. Kahrliis Mikelis de l'Epèe zehla pirmo kurlmehmu skohlu Parise 1760. gadà, un ohtu skohlu zehla Samuels Heinicke 1778. gadà Leipzigas pilsehtà Wahzsemè. Schee abi wihsii ir ari tee pirmees, kas kurlmehmu mahzischanas wihsii zaur zeeteem gruntelikumeem padarija par pastahwochu preeksch wiseem pehzlaikem. Tapehz de l'Epèe un Hei-

nicke ir par nelaimigo kurlmehmu glahbejeem usskatams, kam no wiseem pehznahkameem par to gohds un pateikschana pehnahkabs.

Bet katre no wineem mahzija fawadi, un zaur to zehlahs tahs diwejadas kurlmehmu mahzischanas wihses, kas wehl schodeen pastahw un teel fauktas par Frantschu- un Wahzu mahzischanas wihschm. — Frantschu un Wahzu skohlàs is-schkirahs weena no ohtas it ihpafchi eefsch mahzibas mehrka.

Wahzu skohlu jeb Heinicke's mehrkis ir: Kurlmehmu preeksch dsihwes derigu dariht; tapehz jamahza neween rakstu, bet ari skanu waloda; kurlmehma sijnju waloda tik par mahzischanas widutaju janem.

Frantschu skohlu jeb de l'Epèe's mehrkis ir: Kurlmehma gars zit ween eespehjams ja-iglibto, weenalga, waj no dabutam skohlàs mahzibahm wehlakà laikà kurlmehmam stary dsirdoscheem dsihwojohi kahds labums buhtu waj ne. Skanu walodas mahzischana aiskem par dauds laika; tapehz jamahza tik rakstu waloda un skunstiga sijnju waloda, (ari pirktu waloda).

Kura skohla tad nu labaka — Wahzu waj Frantschu? Us to dohd riktigu atbildi tee wahrdi: „Ne preeksch skohlàs, bet preeksch dsihwes jamahza.“ Tapehz Wahzu skohlàs ir tahs labakabs, un tadeht arweenu wairak kurlmehmu skohlàs peekriht Wahzu mahzischanas wihsii.

No scha nu ir schzis kurlmehmu skohlu un winu skohlneeku skaitlis azihm redsoht augt. Wiswairak skohlàs zehlahs pa teem 20 gadeem stary 1820—1840. Gan labdarigas roh-kas, gan waldivas fahkuschas gabahht par winu ustureschawu un wisadi par to ruhpetees, kà lai neweenam kurlmehmam nebuhtu japaleel bes skohlàs. Tomehr lihds schim tas wehl nau notizis, un tik masa data kurlmehmo teel skohlota, kà to skaidraki schee skaitli rahdihs:

Semu wahedi	Wisi kuree mehm.	Kurlmehmu las skohlàs gadòs un reipehanti mehsii.	Kurlmehmu skohlàs.	Kurlmehmu skohlèt.
1) Pruhchu semè	17000	4000	36	1600
2) Ziiàs Seemek-Wahzsemes w.	3800	700	17	500
3) Deenwidns-Wahzsemè	5900	900	22	580
4) Ebstreiku semè	26000	7000	16	800
5) Schweizija	8000	1500	13	400
6) Holontè	1220	390	3	390
7) Belgija	1990	420	11	420
8) Dahnija	1360	170	3	170
9) Franzija	29500	4400	53	2270
10) Leelà Britanija	20300	4000	18—(30?)	1200
11) Sweedrija	2680	400	8	300
12) Norwegija	1540	280	4	190
13) Italija	17700	3900	14—(34?)	400
14) Portugale	2500	550	1	20
15) Spanija	10000	2200	3	40
16) Kreemu semè	42000	9000	11	450
17) Seemek-Amerika	15000	3300	22	2000
18) Brasilija	—	—	1	10
19) Riht-Indija	—	—	1	10
Wisà Ciropa	250000	40000	256jeb288	11700
Us wifas semes	850000*			

*) Kad nu us semes 1350 milionu ziweku ir, tad nahl zaur zaurim us 1700 ziwekem 1 kurlmehms. Pehz jaunahm ismekschanahm nahl Ciropa 1

Tā nu war redseht, ka tik Holandē, Belgijā un Dabnija wisi kurlmehmi, kas skolas gādās, teel skohloti; ari dāschās Bahzu walstis tas noteel, kā: Sakschu semē, Braunschweigā, Koburgā, Meinigā, Rajawā, Bremenē, Hamburgā, Detmoldē, Anhaltē, Meisē un Hesen-Darmstatē. — Bet wias zītās semēs wehl kurlmehmu skohlu truhkums. Wisfliktati ar to stahw:

1) Chstreibu semē un Italijs, kur tik kahda 10. dala kurlmehmo teel skohlota, 2) Kreewu semē, kur tik kahda 20. dala teel skohlota un 3) Spanijs ar Portugali, kur no 100 kurlmehmeem tik 1 jeb 2 teel skohloti.

Wisā Kreewu semē ir, ka augšchā rakstihis, 11 skohlas. No schahm ir pašchā Kreewu semē 4, prohti: 1. Pehterburgā, 2. Maslawā, 3. Odesā un 4. Warschawā. — Pinnu semē 4, prohti: 1. Borgā, 2. Abo pilsehtā, 3. Kuopio pilsehtā un 4. Zehlabstatē jeb Peterbōrnē. — Baltijs gubernāš 3, prohti: 1. Mihgā preekšč Bahzeescheem, 2. Jennerē pee Behrnawas preekšč Zgauneem un 3. Karolines muischā pee leelāhs Jelgawas preekšč Latweescheem.

XII.

Schi pirma Latweeschu kurlmehmu skohla tika zelta 1870. gadā no Widsemes un Kursemes mahzitajem. Winau eerikteja Salaspils wezā pastes stajonē — 14 werstes no Mihgas. Bet drihs schi weeta israhdijs par pamisam nederigu preekšč kurlmehmu skohlas; jo wisi skohlas eedshwotaji tē bij no ziteem zilwekeem kā atschirti, it ihpaschi skohlas behrneem tē nebij gandrihs nekā wairak ko redseht, kā tik smilichu kalni un preeditees, kur taf kurlmehmu skohlai waijag tahdā weetā — wislabaki pilsehtā — buht, kur behrni war dabuht dandz ko redseht, un kur katrs war weegli skohlu apmelteht. Tadeht sahka zitu labaku weetu mekteht un zaur zeenigu Jelgawas mahzitaju R. Schulz kungu ari it derigu weetu atrada un pirka, prohti: Karolines muischinu, kahdu wersti ahruš Jelgawas. W schejeeni nu kurlmehmu skohlu 13. April 1873. gadā pahzehla.

Schai skohlā mahza pehz Bahzu mahzischanas wihses. Skohlas laiks ir nolikts preekšč behrneem, kam labās gara dahwanas, us 6 gadeem. Pa watas stundahm behrneem ari mahza dahras, lauka- un wisadus mahjas darbus. Meitenehm mahza ihpascha rohkas darbu skohlmeistereene schuht, adihht u. t. pr. Buikahm teel dischlera darbs eerahdihts. Par gadu par katru skohlneeku jamaksa 100 rubl. fudr.; tur tad ir skohlas nauda, ehščana, drehbju apmasgāschanas un ari dakteris un sahles, ja behrns skohlā ahstejams. Unemti teel us reis tik 10—12 behrni, kas ne jaunaki par 7 un ne wezaki par 12 gadeem. Usnemščanas laiks jau laiku no skohlas preekščneezibas teel awisēs sinams darihis. Katrs behrns jau preekšč usnemščanas laika japeemelde, kur tad ari preekščā jarahda

kurlmehms us 1593 zilwekeem. Wiswaira? kurlmehmu ir Alpu kalnās, Sardinijs, Norwegijs un Garzu kalnās; tur nahk 1 kurlm. us 642 zilwekeem, un dāschās Schweizu lantons 1 kurlm. us 275 zilwekeem. Wismasak kurlmehmu Holandē, Belgijā, faweenotās Seemel-Amerikas walstis, Dabnija un Bateijs; tur nahk 1 kurlm. us 2206 z. — Pehz Dr. Schmalza ismetleschanas ir no wiseem kurlmehmeem: 3 dadas seeweeschu un 4 dadas wihreeschu. — 3 dadas, kas skohlas gādās un 10 dadas, kas nau skohlas gādās, — 3 dadas kurlu dšimuschu un 2 dadas kurlu palikuschu.

1) krustischanas sihme, 2) baku sihme un 3) daktera sihme par behrna weselibu un kurlibas zelschanohs.

Tagad schai skohlā ir 25 skohlneeki (16 no Widsemes un 9 no Kursemes). Par katru skohlneeku isheet par gadu lihds 150 rubl. fudr. — Kad nu par katru skohlneeku 100 rubl. makjatu, tad skohlai wehl buhtu japeelee 1250 rubl.; bet tikai par 6 skohlneekeem 100 rubl. maksa, par 6 teel 75 rubl., par 11 tik 65 rubl. makjati un 2 behrnus skohla ween uskur. Tā tad no skohlneekeem eenahk 1765 rubl. un skohlai japeelee 1985 rubl., kur taf winai ne grascha kapitala, bet gan wehl 4600 rubl. parahda us Karolines muischas. Kur nu scho naudu nemt?

Teē 25 skohlneeki ir Latweeschu behrni, Latweeschu draudschu, Latweeschu walstis lohzeeki; tadeht ar pilnu taisnibu schi nauda no Latweescheem jagaida. — Bet zil Latweeschi dohd? — Zigahjuschā gadā ween no Bahzeescheem eenahza wairak kā 1000 rubl., kam taf gandrihs nepeenahktohs preekšč Latweeschu kurlmehmu skohlas doht, tapehz ka, pirmā kahrtā Latweeschi preekšč Bahzu kurlmehmu skohlas nekā nau demuschu un ohtrā kahrtā, ka Latweescheem it weegli eespehjamā, pašcheem ween sawus kurlmehmus isskohloti. — Kad nu tomehr Latweeschu kurlmehmu skohla igahjuschā gadā tik knapi, knapi zaurspeedahs, (tik 1 rub. 38 kap. no eenahkumeem pahri palika), tad ar Latweeschu palihdsibu ween skohlai buhtu jasahl pohstā eet. — Kā schogad ar palihdsibu buhs, to wehl newar sinahht, bet kā rahdahs, tad gan flikti.

Tā tik ar mohkahm war 25 behrnus skohloht, kas tik 1 dimidesmita dala no wiseem Latweeschu kurlmehmeem, kas skohlas gādās. Kur tad nu wehl tahs 19 dadas, tee 475 kurlmehmeē? Waj Latweeschi teescham warehs meerigi noskati-tees, ka tas us preekšču wehl tā paleel? Daisch gan saka: „Kurlmehmais jau tāpat bes skohlas labs darba strahdneeks; kam tad wehl par winau skohlā isdoht naudu?“ Tahdam jaatbild: „Wehris ari labs arkla wilzejs.“ Ja kurlmehmais nau wairak kā lohvs, tad tahdam taisniba.

Niemeyers saka: „Tam, ko war ismahziht, tam ir pee mahzibas dala, un zilweku peenahkums ir, tahdam mahzibu doht.“ Ka tas tā ari ar kurlmehmeem ir, tas jau deesgan peerahdihts, — un ari tas ir skaidribā, ka Latweescheem sawi kurlmehmi jaskohlo. Bet kam tad no Latweescheem ir tas peenahkums un usdewums? — Jau reis peemi-nejū, ka no isskohlota kurlmehma nahk labums familijai, kristigai draudsei un walstij.

1) Tapehz wispirmak wezakeem un peederigeem peenahkās par saweem kurlmehmeem gahdaht, ja schee newar, tad kristigai draudsei un pagastam (walstij). Kad nu leelaka dala kurlmehmo ir nabaga lauschu behrni, kad tur floht kurlmehmu skohloschany dandz dahrgaka nekā dsirdoschu, tad sinams pawisam mas to behrnu, par kureem wezaki pašchi warehs gahdaht.*

(Us preekšču beigums.)

* No mufu skohlas tagad dandz wezaki grīb sawus behrnas preekšč pabeigta skohlas laika ahra nemi, sazidami: „Mehs efam makfajuschu zil eespehjuschi. Nu ir nauda pagalam. Pagastis un draudsi nepalibof. Nabagās meh ne-waram eet.“ — Kad kurlmehmu behrni preekšč pabeigteem skohlas gadeem nem no skohlas ahtrā, tad wisch drihs atkal wisu aisuirist, un tā nauda, kas par winau isdohta, tad ir tā uhdeni eemesta.